

УДК 378.4.096:34(477.83-25) "18/19"

**ВІДОМІ ЦИВІЛІСТИ НА ЮРИДИЧНОМУ
ФАКУЛЬТЕТІ ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(З КІНЦЯ ХІХ – СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТЬ)**

В. Кахнич

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна,
e-mail: volodymyr.kakhnych@lnu.edu.ua*

Досліджено роль та значення відомих особистостей цивільного права та процесу на юридичному факультеті Львівського університету з кінця ХІХ до середини ХХ століття. З'ясовано роль та значення багатьох професорів і науковців цивільного права юридичного факультету, а саме – Станіслава Дністрянського, Володимира Вергановського, Романа Льоншама де Бер'є, Ернеста Тілля, Каміля Стефка, Тадеуша Косінського, Адама Карпушка, Юзефа Фіємаа та інших. Показано їхній внесок у розвиток науки цивільного права та процесу і пропозиції до законів, які вони робили, а інколи були й авторами цих законів. Висвітлено тенденції розвитку науки цивільного права та процесу на юридичному факультеті Львівського університету. Розкрито, якого розвитку на юридичному факультеті Львівського університету в міжвоєнний період набула цивілістика. Досліджено, який значний вплив мали положення цивільних кодексів таких тогочасних держав, як Німеччина, Австрія, Швейцарія, Франція та Японія. Е. Тіллер одним із перших у польській юридичній науці звернув увагу на права винахідників.

Ключові слова: цивільне право, цивільний процес, юридичний факультет, Львівський університет.

Прагнення українського суспільства до ефективної освіти тісно пов'язане з історико-правовою спадщиною відомих професорів, науковців юридичного факультету, дослідження якої є вкрай актуальним. Один із найвідоміших українських юристів Станіслав Дністрянський (1870–1935) народився в Тернополі. У 1893 році він закінчив юридичний факультет Віденського університету, відтак навчався в Лейпцигу та Берліні. У 1894 році С. Дністрянський здобув ступінь доктора права, а 1899 року габілітувався на підставі праці «Про суть підрядного договору» («Das Wesen des Werklieferungsvertrages»). Із 1898 року учений обіймав посаду приват-доцента, згодом – надзвичайного професора, а упродовж 1907–1918 років – звичайного професора австрійського цивільного права з українською мовою викладання Львівського університету. Водночас у 1907–1918 роках С. Дністрянський був послом до Державної ради у Відні, а 1917 – головою підкомісії з реформи цивільного права в палаті послів австрійського парламенту. Науковими зацікавленнями С. Дністрянського були цивільне та конституційне право, він навіть створив власну концепцію держави та права. С. Дністрянський працював також над створенням й унормуванням української юридичної термінології. Ученого можна назвати основоположником національно-державницького напрямку в українській політології, автором політичної концепції української держави. Серед його праць – «Австрійське право облігаційне», «Родинне право», «Загальна частина цивільного права», «Полагода шкоди з огляду економічного і соціального». Також С. Дністрянський був ініціатором створення Товариства українсько-руських правників [1, с. 25; 13, с. 448].

Українець Володимир Вергановський (1876–1946) народився в селі Луковиці Вижні (тепер Стрийський район Львівської області). У 1898 році він закінчив юридичний факультет Львівського університету, опісля, в 1904–1905 роках, навчався у Віденському та Берлінському університетах. Ступінь доктора права В. Вергановський здобув 1900 року, а 1908-го пройшов габілітацію на підставі роботи «Про побічну інтервенцію». Упродовж 1900–1908 років він працював судовим ад'юнктом у Львівському крайовому суді, згодом – у Золочеві та Підволочиську. У 1908–1918 роках В. Вергановський був доцентом приватного австрійського цивільного процесу з українською мовою викладання Львівського університету. Як учений, він цікавився передусім цивільним правом. На перший період діяльності В. Вергановського у Львівському університеті припадають такі його праці, як «Про побічну інтервенцію» (Львів, 1903), «Значення правного інтересу в цивільному процесі» (Львів, 1906), «Причинки до розуміння постанови параграфу 496 т. 2 уст. цив. процесу» (Львів, 1910), «Зміна позову» (Львів, 1913). У 1912–1913 роках В. Вергановський був членом Української юридичної термінологічної комісії, Товариства українсько-руських правників і Союзу українських адвокатів [2, с. 279]. У 1921–1925 роках – професор Українського таємного університету у Львові, а в 1921–1922 роках очолював його юридичний факультет. Після ліквідації Українського таємного університету у Львові вчений з 1929 року був окружним суддею, а згодом до 1939 року – апеляційним суддею у Львові [8, с. 153–155].

Найбільшого розвитку на юридичному факультеті Львівського університету в міжвоєнний період набула цивілістика. Провідними експертами в цій галузі права були Роман Льоншам де Бер'є, Ернест Тіллє (цивільне право) та Каміль Стефко (цивільний процес). Р. Льоншам де Бер'є (1883–1941) народився у Львові. Навчався на юридичних факультетах Львівського та Берлінського університетів, у 1906 році став доктором права, а 1916 габілітувався з цивільного права на підставі роботи «Дослідження про сутність юридичної особи» («*Studia nad istotą osoby prawniczej*»). У 1906–1920 роках Р. Льоншам де Бер'є працював в органах прокуратури. У 1920–1922 роках він був надзвичайним професором, а з 1922 – звичайним професором кафедри цивільного права Львівського університету. У 1930 році учений став одним з ініціаторів організації судових студій юридичного факультету Львівського університету. Серед наукових праць дослідника були «Вступ до цивільного права» («*Wstęp do nauki prawa cywilnego*») (Люблін, 1922), «Обґрунтування проекту кодексу зобов'язань з урахуванням остаточного тексту проекту» («*Uzasadnienia projektu kodeksu zobowiązań z uwzględnieniem ostatecznego tekstu projektu*») (Варшава, 1934–1939), «Зобов'язання» («*Zobowiązania*») (Львів, 1934–1938). Також у складі Кодифікаційної комісії Речі Посполитої він працював над кодифікацією польського цивільного права [3; 8, с. 152–154].

Разом Е. Тілле у 1928 році Р. Льоншам де Бер'є опублікував працю «Польське зобов'язальне право» («*Polskie prawo zobowiązań*») [18]. Учені готували її як референти Кодифікаційної комісії Цивільного кодексу Другої Речі Посполитої. У згаданій праці докладно проаналізовано різні аспекти цивільного права, зокрема пов'язані з майном.

Перший розділ праці «Польське зобов'язальне право» присвячено продажу та обміну речей. Скажімо, у ст. 1 йдеться про те, що «умова продажу зобов'язує продавця до перенесення права власності на покупця, а покупця – до сплати визначеної грошової ціни» [8, с. 151–154; 18, s. 2–4]. Далі наведено характеристику обов'язків продавця та покупця. Зокрема, обов'язком останнього є сплата ціни за річ у момент, коли до нього перейшло право на неї [18, s. 8–11].

Другий розділ стосується міни та дарування. За умовами міни, кожна зі сторін зобов'язується передати майнове право взамін майнового права іншої сторони. До міни застосовують ті ж правила, що й до продажу [18, s. 12–14]. Умови дарування зобов'язують дарувальника передати безоплатно частину свого майна обдарованій особі. При даруванні обдаровану особу дарувальник може зобов'язати виконати певні дії. У ст. 63 Е. Тілля та Р. Льоншам де Бер'є навели перелік того, що вважають даруванням. У наступних статтях визначено обов'язки дарувальника, форми передачі дару, обов'язки обдарованого, відклик дарування тощо [8, с. 155–158].

Третій розділ праці «Польське зобов'язальне право» присвячено найму та оренді. Е. Тілля і Р. Льоншам де Бер'є писали: «Умова найму зобов'язує наймодавця дозволити наймачу користуватися річчю упродовж часу найму за плату» [8, с. 156–160]. Далі автори роз'яснювали такі питання, як обов'язки орендаря, відшкодування фізичної і юридичної шкоди, обов'язки наймача, закінчення найму та його подальше продовження, підстави закінчення найму, піднайм, продаж речі, яку беруть в оренду тощо [18, s. 23–26].

У четвертому розділі цієї праці розглянуто кредитування, зокрема обов'язки і права кредитора та боржника, а у п'ятому – позичку (обов'язки і права позичкодавця та позичальника тощо). У шостому розділі праці Е. Тілля та Р. Льоншама де Бер'є йдеться про умови надання послуг і трудові відносини, зокрема про обов'язки працівника, працедавця, закінчення трудових відносин, умови посередництва тощо. Сьомий розділ праці «Польське зобов'язальне право» присвячений проблемі спілок, а восьмий – ренті. Наступні розділи стосуються азартних ігор та державних лотерей, грошових переказів, поруки та угод [8, с. 157–161].

Як приклад наукового аналізу проблеми з галузі цивільного права, який здійснили Е. Тілля та Р. Льоншам де Бер'є, наведемо тлумачення питань, пов'язаних з інститутом спілки. Учені писали, що за Наполеонівським та Австрійським кодексами, істотною умовою для існування спілки є мета заробітку. Проте вони стверджували, що поняття «спілка» не варто обмежувати лише метою заробітку. Істотною умовою існування спілки Е. Тілля та Р. Льоншам де Бер'є вважали те, що кошти, які слугують для досягнення спільної мети членів спілки, становлять її майно. Ці спільні кошти утворюються завдяки внескам. Обов'язок внесків є головним обов'язком членів спілки. Серед інших обов'язків, які можуть бути зазначені у статуті спілки – ощадливість, уникнення конкуренції, співпраця для досягнення мети спілки тощо.

Згідно зі ст. 263, з історії спілок впливає, що кожний член спілки повинен виконувати свою роботу для досягнення спільної мети членів спілки. Проте, як зазначають Е. Тілля та Р. Льоншам де Бер'є, питання полягає в тому, чи кожна діяльність становить внесок члена спілки та надає право на прибуток у спілці. Порівнявши статті Австрійського, Німецького та Швейцарського цивільних кодексів щодо тлумачення цього питання, Е. Тілля та Р. Льоншам де Бер'є запропонували внести до Польського цивільного кодексу норми саме за зразком швейцарського права, зазначивши, що воно подає «найбільш природне вирішення цього питання». Утім недоліком Швейцарського цивільного кодексу, на думку Е. Тілля та Р. Льоншама де Бер'є, є відсутність у ньому умови, згідно з якою при ліквідації спілки та сплаті усіх боргів усе, що залишиться, має бути розподілено порівну між усіма членами спілки, незалежно від того, який внесок у її діяльність вони зробили (майновий чи лише трудовий). Проект Польського цивільного кодексу Е. Тілля та Р. Льоншама де Бер'є передбачав ширше тлумачення терміна «внесок члена спілки», прирівнюючи права члена спілки, який зробив внесок працею, до прав інших членів на рівний розподіл прибутків і витрат.

Щодо майна спілки, Е. Тіллер та Р. Л'юншам де Бер'є зазначали, що прийняте в римському праві визначення спілки як суто зобов'язальних відносин між членами спілки, майно якої належить її членам на принципах співвласності в ідеальних частках (таке визначення фігурувало і в Австрійському та Наполеонівському кодексах), у ХХ сторіччі є неприйнятним. Автори писали, що французька юриспруденція схиляється до думки, що спілка є юридичною особою і майно спілки є її майном. Натомість цивільні кодекси Німеччини, Швейцарії та Японії відмовляють цивільній спілці у статусі юридичної особи, але визнають, що майно спілки складається з часток майна її учасників. Проект кодексу Е. Тіллера та Р. Л'юншама де Бер'є наслідує кодекси Німеччини, Швейцарії та Японії, визнаючи майно спілки майном її членів, але захищаючи його на час існування спілки від доступу особистих кредиторів її членів, на принципах його невідчужуваності.

Щодо обов'язку сплати внеску членом спілки Е. Тіллер та Р. Л'юншам де Бер'є вважали, що загальних правил про випадки зволікання з оплатою грошового боргу замало, адже при цьому член спілки, який зволікає з оплатою, мав би платити лише відсотки прострочки. А характер спілки, заснованої на довірі, вимагає покладання на її членів і ризику всіляких шкод, які могли виникнути внаслідок невчасної сплати її членом свого внеску. За прикладом Цивільного кодексу Японії, проект кодексу Е. Тіллера та Р. Л'юншама де Бер'є накладав на члена спілки, що невчасно робить свої внески, відповідальність за завдану цим шкоду спілці.

У ст. 267 проекту кодексу Е. Тіллера та Р. Л'юншам де Бер'є зазначили, що учасник спілки повинен співпрацювати для досягнення спільної мети спілки, керуючись загальним правилом, що зобов'язання члена потрібно виконувати у спосіб, який відповідає вимогам доброї волі, та за потреби і, зокрема, при зменшенні капіталу спілки через втрати, член спілки зобов'язаний зробити додаткові доплати. Е. Тіллер та Р. Л'юншам де Бер'є вважали слушним положення Цивільного кодексу Австрії, яке, за відмови члена спілки робити додатковий внесок, дозволяло порушувати питання про вилучення цього члена зі складу спілки.

У ст. 267 проекту кодексу Е. Тіллера та Р. Л'юншама де Бер'є йшлося про те, що не можна рішенням спілки, прийнятим більшістю голосів, призначати частину прибутку на збільшення чи доповнення статутного капіталу. Це було аргументовано тим, що члени спілки, які дають або роблять лише внесок працею, мають право на прибуток, але не беруть участі у статутному капіталі, а отже, таким рішенням були б обмежені. Це вважалося можливим лише за згодою усіх членів спілки або у разі відповідного зазначення в контракті.

У 1925–1928 роках асистентом кафедри цивільного права, а в 1933–1939 роках старшим асистентом кафедри цивільного процесуального права Львівського університету був випускник юридичного факультету Львівського університету 1925 року, доктор права Тадеуш Косінський (1902–1940) [15, с. 652]. У 1925–1938 роках асистентом кафедри цивільного права Львівського університету був Адам Карпушко [6].

Юзеф Фіема народився 1910 року на теренах теперішнього Малопольського воєводства Польщі. Він навчався на юридичних факультетах Католицького університету Любліна та Львівського університету. Науковець здобув ступінь доктора права, захистивши працю «Про оскарження дій боржника, що завдали шкоду кредиторам» («O zaskarżeniu czynności dłużnika działanej ze szkodą dla wierzycieli») (1938). Протягом 1934–1939 років Ю. Фіема обіймав посаду асистента кафедри цивільного права Львівського університету [4].

У 1937–1939 роках посаду асистента кафедри цивільного права Львівського університету обіймав випускник його юридичного факультету, магістр права Юзеф Кокошка (1914–1994) [14, с. 632].

Каміль Стефко (1875–1966) народився в Золочеві. Навчався майбутній учений на юридичних факультетах Львівського та Берлінського університетів. У 1902 році він одержав ступінь доктора права, а 1907 року габілітувався з цивільного процесу на підставі роботи «Про застосування австрійського цивільного процесу» («*O omieszkanii wedle austriackiej procedury suwılnej*»). У 1910–1916 роках К. Стефко був надзвичайним професором, а в 1916–1939 роках – звичайним професором Львівського університету. У міжвоєнний період учений також був директором наукового інституту права слов'янських народів Львівського університету. До наукових праць львівського періоду діяльності К. Стефка належить передусім дослідження «Дипломатичне звільнення від юрисдикції в цивільних справах» («*Dyplomatyczne zwolnienia od jurysdykcji w sprawach suwılnych*») (Львів, 1938) [7]. У цій праці К. Стефко порушив проблеми з різних галузей права, зокрема міжнародного. До прикладу, у її першому розділі автор порушив питання «Дипломатична недоторканість – це інститут внутрішнього державного права чи інститут міжнародного права?». К. Стефко писав, що польське право у ст. 5 Цивільного кодексу Польщі гарантує звільнення осіб, яких позначають терміном «закрайові», від юрисдикції цивільних польських судів, а у ст. 569 є припис про те, що такі особи не підлягають цій юрисдикції в галузі кримінального процесу [17, s. 2–4].

Науковець досліджував джерела міжнародного права [8, с. 95–97], законодавство держав міжнародної спільноти [8, с. 96–98], різноманітні міжнародні акти [18, s. 23–31]. Проаналізувавши це питання, він дійшов висновку, що право багатьох держав, які позиціонують себе членами міжнародної спільноти, від давніх часів містили засаду, яка передбачала, що «закрайові» особи не підлягають місцевій юрисдикції в цивільних справах і особливо у справах, пов'язаних з приватним життям цих осіб. К. Стефко в оцій судовій практиці акцентував увагу на двох пунктах: постійному визнанні за «закрайовими» особами імунітету в цивільних справах та на переконанні, що державні суди щодо такого процесу зобов'язані діяти відповідно до норм міжнародного права, адже справа стосується безпосередньо сфери права іншої держави [18, s. 40–42].

У другому розділі праці «Дипломатичне звільнення від юрисдикції в цивільних справах» К. Стефко порушив питання співвідношення норм міжнародного права до норм внутрішнього права держави. Тут автор зосередив увагу на тому, що міжнародне право не дозволяє прирівнювати цивільні права громадян з дипломатичним імунітетом до таких прав громадян держави, у якій вони виконують свої дипломатичні функції [18, s. 57–59].

У третьому розділі К. Стефко проаналізував теоретичні підстави дипломатичного імунітету [8, с. 98–100]. Наступний розділ присвячено аналізу осіб, які звільнені від юрисдикції в цивільних справах. К. Стефко писав: «Ст. 5 Цивільного кодексу Польщі визначає осіб, які звільняються від юрисдикції польських судів. Ці особи діляться на дві групи: на осіб, які перебувають у складі постійної дипломатичної місії (ст. 5, § 1. L. 1–5), та на «інших осіб, які користуються правом закрайовості на підставі правил, умов чи прийнятих міжнародних звичаїв» (ст. 5, § 1, L. 6). До таких інших осіб належать репрезентанти, які від імені однієї держави прибувають до іншої держави у складі надзвичайної місії, а також особи, які своє право імунітету виводять зі своєї належності до міжнародних організацій, таких, як Ліга Націй [18, s. 92–95].

Також К. Стефко проаналізував три вказані різновиди імунітетів: імунітет членів постійної дипломатичної місії, імунітет членів надзвичайних державних місій та імунітет осіб, які входять до складу міжнародних організацій [8, с. 158–160].

У п'ятому розділі праці К. Стефко порушив питання імунітету польських громадян, які в Польщі є представниками іноземних держав [8, с. 160–162]. У наступних розділах К. Стефко докладно розглянув термін дії різних імунітетів, а також перелік справ, які вилучені з-під місцевої юрисдикції, випадки добровільного підпорядкування місцевій юрисдикції.

У тринадцятому розділі праці «Дипломатичне звільнення від юрисдикції в цивільних справах» К. Стефко схарактеризував питання звільнення «закрайової» особи від обов'язку зізнань як свідка [18, с. 315–320].

Син Мауриція Аллерганда, Йоахим Аллерганд, який народився 1897 року у Львові, також закінчив юридичний факультет Львівського університету. Упродовж 1924–1934 років він був асистентом кафедри цивільного процесу під керівництвом К. Стефка. У 1927 році у журналі «Głos Prawa» було опубліковано працю молодого вченого «Декілька процесуальних зауважень, щодо утворенням підприємства «Польська державна залізниця» («Kilka uwag procesowych z powodu utworzenia przedsiębiorstwa «Polskie Koleje Państwowe»»), а 1939 року у Варшаві побачила світ його монографія «Перехідні положення указу щодо вдосконалення судочинства» («Przepisy przejściowe dekretu o usprawieniu postępowania sądowego») (1939) [12, с. 133].

Отже, в кінці XIX – до середини XX століть науковий напрям «Цивільне право та процес» на юридичному факультеті Львівського університету представляло чимало науковців (С. Дністрянський, Р. Льоншам де Бер'є, Е. Тілл, К. Стефко та ін.). Р. Льоншам де Бер'є та Е. Тілл були референтами Кодифікаційної комісії Цивільного кодексу міжвоєнної Польщі, під час підготовки якого виклали своє бачення проблем польського цивільного права, зокрема, зобов'язального права. На їхні погляди, значний вплив мали положення цивільних кодексів таких тогочасних держав, як Німеччина, Австрія, Швейцарія, Франція та Японія. Е. Тілл одним із перших у польській юридичній науці звернув увагу на права винахідників. Натомість К. Стефко цікавився питаннями на перетині цивільного й міжнародного права.

Список використаних джерел

1. Академік Станіслав Дністрянський. 1870–1935. Біобібліографія. К., 1992. 93 с.
2. Андрусак Т., Васьків Н. Вергановський Володимир Йосипович // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т. Т. 1: А–К / вид. рада: І. О. Вакарчук (голова), М. В. Лозинський (заст. голови), Р. М. Шуст (заст. голови), В. М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. С. 279.
3. Архів ЛНУ Ф. Р-119 Львівський державний університет імені Івана Франка, оп. 1, Спр. 404. Списки профессорско-преподавательского состава по кафедрам с указанием оклада (1940), 54 арк.
4. ДАЛО Ф. 26 Університет імені Яна Казимира у Львові, оп. 5, Спр. 1976. Фьема Юзеф, 47 арк.
5. ДАЛО Ф. 26 Університет імені Яна Казимира у Львові, оп. 5, Спр. 1815. Стефко Камиль, 216 арк.
6. ДАЛО Ф. 26 Університет імені Яна Казимира у Львові, оп. 5, Спр. 810. Карпушко Адам, 48 арк.
7. Кахнич В. С. Розвиток правової науки та освіти на юридичному факультеті Львівського університету за часів Австрії та Австро-Угорщини // Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2010. Вип. 50. С. 66–68.
8. Кахнич В. С. Юридична освіта і наука у Львівському університеті (1661–1939): монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 320 с.+ вкл.
9. Кахнич В. С. Юридичний факультет в історії Львівського університету (1661–1919 рр.) // Актуальні проблеми прав людини, держави та правової системи: матеріали ІХ

- міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції (14–16 травня 2010 року). Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2010. С. 52–54.
10. Качмар В. М. Львівський національний університет імені Івана Франка. Історичний нарис // Літопис випускників Львівського національного університету імені Івана Франка. Київ, 2010. С. 12–51.
 11. Крикун М. Львівський університет австрійського періоду (1784–1918) // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т. Т. 1: А–К / вид. рада: І. О. Вакарчук (голова), М. В. Лозинський (заст. голови), Р. М. Шуст (заст. голови), В. М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011. С. 38–53.
 12. Редзик А. Аллерганд (Allerhand) Йоахим Герман // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т. Т. 1: А–К / вид. рада: І. О. Вакарчук (голова), М. В. Лозинський (заст. голови), Р. М. Шуст (заст. голови), В. М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011. С. 133.
 13. Редзик А. Дністрянський Станіслав Северинович // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т. Т. 1: А–К / вид. рада: І. О. Вакарчук (голова), М. В. Лозинський (заст. голови), Р. М. Шуст (заст. голови), В. М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011. С. 448.
 14. Редзик А. Кокошка (Kokoszka) Юзеф // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т. Т. 1: А–К / вид. рада: І. О. Вакарчук (голова), М. В. Лозинський (заст. голови), Р. М. Шуст (заст. голови), В. М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011. С. 632.
 15. Редзик А. Косінський (Kosiński) Тадеуш // Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка: в 2 т. Т. 1: А–К / вид. рада: І. О. Вакарчук (голова), М. В. Лозинський (заст. голови), Р. М. Шуст (заст. голови), В. М. Качмар (відп. секретар) та ін. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2011. С. 652.
 16. Стецюк П. Б. Станіслав Дністрянський як конституціоналіст. Львів, 1999. 232 с.
 17. Stefko K. Dyplomatyczne zwolnienie od jurysdykcji w sprawach cywilnych. Lwów: Towarzystwo naukowe, 1938. S. 2.
 18. Till E., Berier R. L. de. Polskie prawo zobowiązań (Część szczegółowa). Lwów: Komisja kodyfikacyjna RP, 1928. 278 s.

References

1. *Akademik Stanislav Dnistrinskyi*. (1992). Bibliografia 1870–1935. Kyiv.
2. Andrusiak, T. (2011). Verganovskyi Volodymyr Josypowych. *Encyclopedia. Ivan Franko National University of Lviv*. T. 1: А–К. Lviv: LNU named after I. Franko.
3. Arhiv. LNU. (1940). F. P-119. Ivan Franko State University of Lviv. Op. 1. Spr. 404. *Spysky professorsko-prepodavatel'skoho sostava po kafedram s ukazanyem oklada*. 54 ark.
4. Dalo. F. 26. (1976). Uniwersytet imeni Yana Kazymyra u L'vovi, Op. 5. Spr. *F'ema Yuzef*. 47 ark.
5. Dalo. F. 26. (1815). Uniwersytet imeni Yana Kazymyra u L'vovi Op. 5. Spr. *Stefko Kamył'*. 216 ark.
6. Dalo. F. 26. Uniwersytet imeni Yana Kazymyra u L'vovi. Op. 5. Spr. 810. *Karpushko Adam*. 48 ark.
7. Kakhnych, V. (2010). Rozvytok pravovoi nauky i osvity na jurydychnomyi faculteti Lvivskoho Uniwersytetu. *Visnyk Lvivskogo universytetu. Serija jurydychna*, 50, 66–68.
8. Kakhnych, V. (2016). *Juridical osvita i nauka u Lvivskomyi Uniwersyteti (1661–1939)*. Lviv: LNU named after Ivan Franko.
9. Kakhnych, V. (2010). Juridical faculteti v istoriyi Lvivskoho Uniwersytetu (1661–1919). *Aktualni problemy prav ludyny, derzavy ta pravovoi systemy: materialy IX miznarodnoi studentsko-aspirantskoi naukovoї konferencii (14–16 travnia 2010)*, Lviv, 52–54.

10. Kachmar, V. (2010). Lvivskyi nacionalnyi uniwersytet imeni Ivana Franka. Istorychnyj narys. *Litopys vypusknykiv Lvivskoho nacionalnogo uniwersytetu imeni Ivana Franka*, 12–51.
11. Krykun, M. (2011). Lvivskyi uniwersytet vengryjskego periodu (1784–1918). *Encyclopedia. Ivan Franko National University of Lviv*. T. 1: A–K. Lviv: LNU named after I. Franko, 38–53.
12. Redzik, A. (2011). Allerhand Joahym Herman. *Encyclopedia. Ivan Franko National University of Lviv*. T. 1: A–K. Lviv: LNU named after I. Franko, 133.
13. Redzik, A. (2011). Dnistrianskyj Stanislav Severynovych. *Encyclopedia. Ivan Franko National University of Lviv*. T. 1: A–K. Lviv: LNU named after I. Franko, 448.
14. Redzik, A. (2011). Kokozska Juzef. *Encyclopedia. Ivan Franko National University of Lviv*. T. 1: A–K. Lviv: LNU named after I. Franko, 632.
15. Redzik, A. (2011). Kosinski Tadeusz. *Encyclopedia. Ivan Franko National University of Lviv*. T. 1: A–K. Lviv: LNU named after I. Franko, 652.
16. Stecjuk, P. (1999). *Stanislav Dnistrianskyj jak konstytucjonalist*. Lviv.
17. Stefko, K. (1938). *Dyplomacyjne zwolnienie od jurysdykcji w sprawach cywilnych*. Lviv.
18. Till, E. (1928). *Polskie prawo zobowiazan*. Lviv: Komisja kodyfikacyjna RP.

*Стаття: надійшла до редакції 01.03.2018
прийнята до друку 03.03.2018*

FAMOUS CIVILIANS OF THE LAW FACULTY OF LVIV UNIVERSITY (THE END OF THE XIX – MID OF THE XX CENTURIES)

V. Kakhnych

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine,
e-mail: volodymyr.kakhnych@lnu.edu.ua*

The article investigates the role and significance of well-known personalities in Civil Law and Process at the Law Faculty of Lviv University at the end of the nineteenth till the middle of the twentieth centuries. The role of many professors and scholars in Civil Law at the Law Faculty namely Stanislav Dnistriansky, Volodymyr Verhanovsky, Roman Longchamps de Berier, Ernest Till, Kamil Stefko, Tadeush Kosinsky, Adam Karpushko, Yusef Fiema have been clarified.

Civil and Constitutional Law were among scientific interests of S. Dnistriansky. He created his own concept of state and law. S. Dnistriansky also worked on creation and standardization of Ukrainian law terms. The scientist is considered to be the founder of national and statist direction in Ukrainian political science, the author of political concept of the Ukrainian state.

The Ukrainian Volodymyr Verhanovsky was an associate professor in Private Ausrian Civil Process in Ukrainian language of teaching at Lviv University in 1908-1918. As a scholar he was interested first of all in Civil Law.

Civics was greatly developed at the Law Faculty of Lviv University during the interwar period. Leading experts in this field were Roman Longchamps de Berier, Ernest Till (Civil Law) and Kamil Stefko (Civil Process). In 1906–1920, R. Longchamps de Berier worked in the Prosecutor's office. In 1920–1922, he was an Honourable Professor, and from 1922 he became a Full Professor of Civil Law Department at Lviv University. In 1930, the scientist became one of the initiators of establishing judicial school at the Law Faculty of Lviv University. In 1928 R. Longchamps de Berier together with E. Till published the work «Polish Contractual Right» («Polskie prawo zobowiazan»). The scientists elaborated it as advisors of the Codification Committee in Civil Code of Polish Republic.

We are going to set an example of the problem of Civil Law that was scientifically interpreted and analyzed by E. Till and R. Longchamps de Berier. It was concerned the questions of alliance institution. Scientists wrote that under the Napoleonic and Austrian Codes, the essential condition for the alliance existence is the purpose of earnings. However, they argued that the concept of «alliance» should not be limited only to the purpose of earnings. E. Till and R. Longchamps de Berier, considered that funds serve to achieve the common goal of alliance members and are its property for essential alliance existence. These joint funds are saved up owing to contributions. The main responsibility of alliance members is to make contributions. Among other responsibilities, which may be specified in the alliance charter are thrift, avoidance of competition, collaboration for the achievement of alliance goal, etc.

Kamil Stefko investigated sources of international law, international community laws, and various international acts. The investigation «Diplomatic Exemption from Jurisdiction in Civil Cases» («Dyplomatyczne zwolnienia od jurysdykcji w sprawach cywilnych») belongs to Lviv period of K. Stefko's activity.

The article represents the contribution of professors, and teachers to the development of Civil Law and Process as the science, submission of law proposals, formulation of laws. The development of Civil Law and Process as the science and its tendencies at the Law Faculty of Lviv University have been clarified.

Keywords: Civil Law, Civil Process, Law Faculty, Lviv University.